

Balatonyi László, Tóth László, Makay Gábor, Lábdy Jenő

VÍZKÁRELHÁRÍTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ VÍZÜGYI FELADATOK, ÉS A HOZZÁ RENDELT FINANSZÍROZÁSI RENDSZER

Absztrakt

Vitathatatlan tény, hogy a víz, a jelen kor társadalmában stratégiai kérdéssé vált. Egyszerre kell foglalkoznunk a „sok víz” jelenségével, az árvizeken keresztül és orvosolnunk szükséges a „kevés víz”, az aszály problematikáját is nem beszélve a vizek minőségével összefüggő káreseményekkel, haváriákkal. A világ népességének növekedése nincs arányban a rendelkezésre álló vízkészletekkel, ezért mind az anyagi és mind az immateriális javakkal a felszíni és felszín alatti vizeink megóvásáról kell, hogy gondoskodjunk. A környezetben, természetben zajló természetes és mesterséges - térségi és település fejlesztések – folyamatok bizonyos esetekben negatív hatásokat eredményeznek a területi és települési vízgazdálkodásban, amelyek jelentős hatással vannak az egyes egyének, gazdasági szervezetek, a települések költségvetési potenciáljaira, illetve természetesen az államháztartás gazdálkodására is. A tanulmányban ismertetésre kerül a vízkárelhárítással összefüggő műszaki feladatok és a hozzájuk rendelt finanszírozási keretek költségvetési vonatkozásai, a fejezeti kezelésű előirányzatok.

Kulcssavak: klímaváltozás, fenntartható vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, vízügyi közigazgatás, államháztartás, költségvetés

WATER ASSESSMENT RELATED TO WATER DAMAGE REMEDICATION AND THE ASSOCIATED FINANCING SYSTEM

Abstract

It is an unquestionable fact in our present age, that water has become a strategic social issue. We have to deal with more extreme weather events, severe floods and droughts, and we must take into account considerable risks, accidents and events that can result in water quality degradation.

Population growth trends predict significant increase for fresh water and suggest that we have to act now to protect our limited water resources (quantity and quality) with all available methods.

Regional and municipal development plans in many cases do not calculate their impact on social and natural conditions, for example water resources, thus resulting in future financial difficulties for towns, governments and investors when these conditions abruptly change. This study includes detailed technical tasks for water damage remediation and an optional financial framework in chapter management appropriations.

Keywords: climate change, sustainable water management, prevention, water damage, water management service, public service, government budget

1. BEVEZETÉS

A globális klímaváltozás következtében a szélsőséges időjárási események és azok következményei egyre gyakoribbá válnak. Egyes meteorológiai scenáriók szintén pesszimista jövőképeket jeleznek elő. Az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (*International Panel on Climate Change, a továbbiakban IPCC*) 2014-ben megjelent V. Értékelő Jelentése (*AR5 Synthesis Report: Climate Change 2014*) alapján a 2020-as években egyre nagyobb számban

megjelenő és egyre nagyobb károkat okozó árvizek megjelenésétől lehet tartani. Egyes modellfuttatások alapján a 2070-es évekre a hidrológiai ciklus felgyorsulása következtében egyre gyakrabban fognak megjelenni szélsőséges időjárási jelenségek, mint például aszályok, vagy intenzív csapadékesemények. Az előzőekben említett hatások, a Földünk klímájának a változása okán és áttételesen, a vízen keresztül, mint szféra (hidroszféra), a vizek többlete, vagy éppen a hiánya (tartósan vízhiányos helyzet, aszály) nem csak vízgazdálkodásra, a Magyar Vízügyi Szolgálatra (Belügyminisztérium) lesz hatással, hanem közvetlen hatással vannak az emberekre, a természetes élővilágra és a vizet felhasználó és attól függő olyan gazdasági ágazatokra, mint a mezőgazdaság, a turizmus, az ipar, az energia és a közlekedés, összességében mindenkire és mindenre.

2. SZAKPOLITIKAI HÁTTER

A Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) – azaz a Nemzeti Vízstratégia – a magyar vízgazdálkodás szakpolitikai stratégiája, amely hosszabb távra (2030) fogalmazza meg az egyes szakterületenként elérendő célokat, mindamelllett a stratégia tartalmazza a 2020-ig terjedő időszak (középtáv) intézkedési tervét is.

Az Európai Parlament és a Tanács a tagországokra vonatkozó 2007/60/EK számú árvíz kockázatok értékeléséről és kezeléséről szóló irányelvében (a továbbiakban: Irányelv) fogalmazta meg a szükséges teendőket. Az Irányelv célja, hogy a kidolgozott módszertan alapján meghatározható legyen az árvíz kockázat. A szükséges beavatkozások okán pedig mérséklődjenek az árvizek lehetséges káros következményei. Továbbá az Irányelv megköveteli, hogy a tervezés keretében ne csak a veszélyeztetettség és a kockázat kerüljön meghatározásra, hanem mindazon intézkedéssorozatok is, amelyek végrehajtásával az elöntés és a töltésszakadás kockázata csökken, illetve egy átszakadt védvonal mögötti területen a (vagyoni, természeti, kulturális) kár minimalizálható.

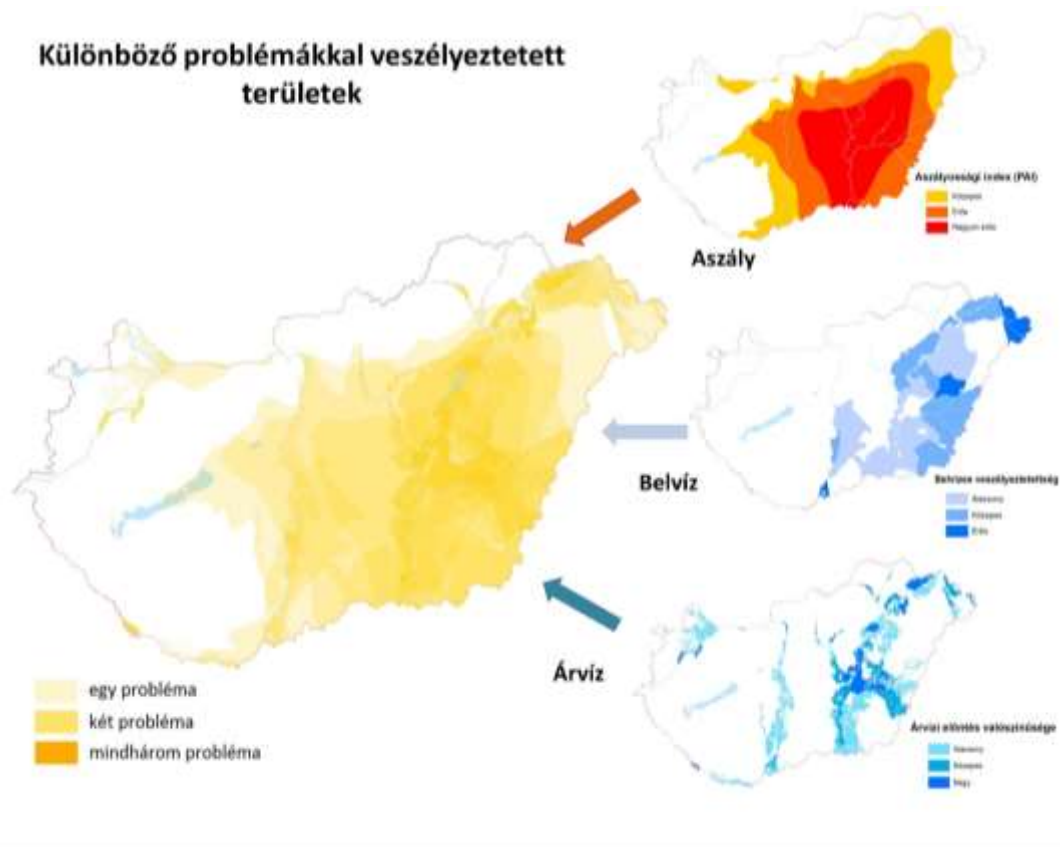
Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) tagországaként vállalt kötelezettségeink – különösen a vízgazdálkodás területén – fontosak, nem csupán a vállalt kötelezettségből kifolyólag (nem

teljesítések, kötelezettségzegési eljárások, szankciók), hanem földrajzi elhelyezkedésünk miatt is fontos érdekünk az EU vízpolitikájának érvényesítése. A KJT egyik fő pillére a fent említett Irányelvhez kapcsolódik, amely Irányelv végrehajtásának az első és legfontosabb lépése az, hogy számszerűsíthető legyen az árvízi kockázat Magyarországon (területegységre vonatkoztatott Ft/év).

Magyarország Kormánya elkötelezett, és eleget is tett az Irányelvben foglalt tagállami kötelezettségének. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság szakmai felügyelete mellett elkészült Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Terve, amelyet a Kormány határozatban – az 1146/2016. (III. 25.) számú kormányhatározatban – fogadott el.

Magyarországon közel 3 millió ember él „árvízzel” veszélyeztetett területen. A legutóbb megalkotott Árvízi Kockázatkezelési Terv keretében elkészült 145 ártéri öblözetre (4.680 km védvonal által határolt, mintegy 21.000 km² területre, 1.367 szakadási változat vizsgálatával), 109 kisvízfolyásra (2.535 km hosszban), továbbá 3.150 km hosszú folyószakasz menti nyílt ártérre vonatkozó árvízi, valamint a belvízzel veszélyeztetett területekre belvízi veszély- és kockázati térképezés. A Kockázatkezelési Terv alapján megállapítható, hogy Magyarország területének közel kétharmada (1. ábra), ezáltal a lakosság kétharmada kell, hogy olykor-olykor együtt éljen a víz többletével (árvíz, belvíz, helyi vízkár), vagy éppen a hiányával (aszály).

1. ábra: Különböző természeti károkkal veszélyeztetett területek Magyarországon (Forrás: Országos Vízügyi Főigazgatóság)

A vizek kártételei elleni védekezés magába foglalja a vizek hiánya illetve többlete elleni védekezést, azaz az árvízi védekezést. Az elmúlt közel száz év három legnagyobb árvize az utóbbi 10-15 évben jelentkezett a Dunán, míg a Tiszán 36 hónap alatt négy rekord méretű árvíz vonult le az ezredforduló környékén. Mindezen eseményekből kifolyólag az elmúlt 20 évben kialakult árvizek egyértelművé tették azt is, hogy Magyarországnak különösképpen számolnia kell a rendkívüli árhullámokkal, árvizekkel, illetve (lehetőség szerint) azoknak az árvízvédelmi töltések közötti biztonságos levezetésével.

A szélsőséges időjárási események közé soroljuk a vizek hiányával kapcsolatos hidrometeorológiai kártételeket is. Szintén az elmúlt két dekád alatt három extrém száraz év volt (2002, 2003, 2012). Bár az aszály hazánkban nem okozott eddig olyan súlyos problémákat, mint a világ más részein, de az átlagos károkozása kétszerese az ár- vagy a belvízkároknak. Ezért egy új, a vizek többletéből származó védekezési rendszerhez hasonlóan működő megoldást kell kidolgozni a vízhiány hatásainak csökkentése érdekében. Ennek első lépéseként már működik az országos vízhiánymonitoring, illetve a vízügyi ágazat kidolgozta a vízhiány mértékének megállapítására szolgáló módszertant. Ez utóbbi felhasználásával lehetővé válik védelmi fokozatok és a hozzájuk tartozó cselekvések meghatározása, valamint az úgynevezett „felülről nyitott előirányzat” felhasználása a vízhiány enyhítésének finanszírozására.

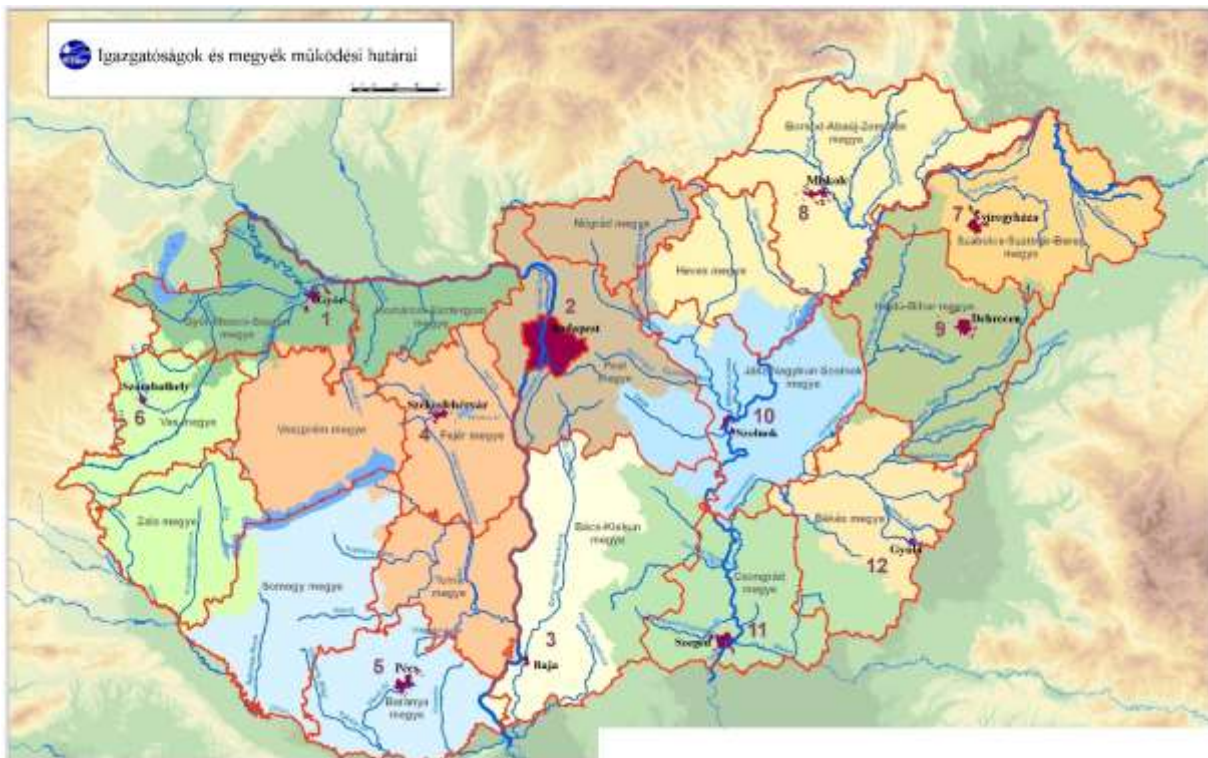
3. A VÍZKÁRELHÁRÍTÁS ORSZÁGOS IRÁNYÍTÁSI RENDSZERÉNEK RÖVID ÁTTEKINTÉSE

A 2018. május 18-án megalakult új Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) kormányrendelet 5. pont 40. § (1) bekezdése alapján a vízgazdálkodás és a vízügyi igazgatási szervek irányítása továbbra is a belügyminiszter feladata és hatásköre. A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 17. § (5) bekezdése, valamint a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól szóló 232/1996. (XII. 26.) kormányrendelet 3. § (1) bekezdése alapján a vízgazdálkodásért felelős miniszter (belügyminiszter) szabályozza a védekezési felkészülés feladatait, és irányítja a védekezési készülség időszakában a vízügyi igazgatási szervek ár- és belvízvédekezéssel kapcsolatos tevékenységét.

A vízügyi ágazat jelenlegi felépítése 2014. január 1-től lépett hatályba, ahol az Országos Vízügyi Főigazgatóság a belügyminiszter irányítása és felügyelete alatt álló, jogi személyiséggel rendelkező központi költségvetési szerv. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság a vízügyi igazgatási és vízügyi, valamint vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) kormányrendeletben foglaltak szerinti feladat- és hatáskörrel rendelkezik. A vízkárelhárítás országos irányításának szervezeti és működési

szabályzatáról szóló 7/2012. (II.10.) BM utasítás alapján a belügyminiszter a jogszabályi alapokkal rendelkező speciális vízgazdálkodási feladatot, az árvíz- és belvízvédekezés műszaki feladatainak országos irányítását az Országos Vízügyi Főigazgatóság és az annak bázisán létrehozott - a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: KKB NVK) ár- és belvizek elleni védekezési munkabizottságaként működő - Országos Műszaki Irányító Törzs (a továbbiakban: OMIT), valamint a területileg illetékes vízügyi igazgatóságok (a továbbiakban: VIZIG) útján látja el (2. ábra).

2. ábra: 12 VIZIG és a működési határai (Forrás: Országos Vízügyi Főigazgatóság)

Készültségen kívüli időszakban az Országos Vízügyi Főigazgatóság Központi Ügyelete, és a területileg illetékes Vízügyi Igazgatóságok állandó ügyeletet, 24 órás, folyamatos telefonszolgálatot tartanak. Előrejelzések alapján várható védelmi helyzet esetén az Országos

Vízügyi Főigazgatóság Árvízvédelmi Főosztálya - különösen hétvégeken és munkaszüneti napokon - műszaki készenléti szolgálatot ad.

4. A VÉDEKEZÉSI TEVÉKENYSÉGEK GAZDASÁGI ASPEKTUSAI

A vízkárok elleni védekezés költségek szempontjából is hosszútávon leghatékonyabb módja a védelmi művek és eszközök (gépek, informatikai, háttér, előrejelzés) fejlesztése. Ez azonban rendkívül nagy egyszeri kiadással jár, ami több évtized alatt valósítható csak meg. Példaként említjük, hogy Magyarország árvízvédelmi rendszerének előírások szerinti kiépítése 1.400 MFt forrást igényelne. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani az aktív védekezés erőforrásainak meglétére is.

A vízkárelhárítással kapcsolatban, a vízügyi igazgatási szervek számára felmerülő kiadások és költségek finanszírozása belügyminisztériumi fejezeti kezelésű előirányzatból történik. A vízkárelhárítási - védekezési feladatok költségeinek finanszírozására ugyanis sem az Országos Vízügyi Főigazgatóság, mint középírányító, sem a vízügyi igazgatóságok saját, illetve egyéb forrással nem rendelkeznek.

Magyarországon a védekezési kiadások forrását minden esetben a költségvetési törvényben foglalt, (Belügyminisztérium fejezet, Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, Ágazati célfeladatok alcím) Víz-, környezeti és természeti katasztrófa kárelhárítás jogcímcsoport előirányzat jelenti.

Az előirányzat specialitása, hogy az ún. felülről nyitott előirányzatok közé tartozik, melyek esetében külön módosítás nélkül eltérhet a teljesülés az előirányzat tervezett értékétől.

A felülről nyitott előirányzatok ugyanis a központi alrendszer azon – a költségvetési törvény mellékletében felsorolt – előirányzatai, amelyek teljesülése módosítás nélkül eltérhet (felfelé) az előirányzattól.

A Belügyminisztérium fejezet esetében a: „Víz-, környezeti és természeti katasztrófa kárelhárítás” jogcímcsoport mellett a „Tömeges bevándorlás kezeléséhez kapcsolódó

kiadások”, és „Terrorellenes intézkedések megvalósításához kapcsolódó intézkedések” tartoznak ebbe a körbe.

A felülről nyitott előirányzat a védekezési, kárelhárítási feladatok esetében sem jelent korlátlan forráslehetőséget, ugyanis minden egyes (felülről) nyitás eléréséhez kellőképpen megalapozott dokumentumokkal kell alátámasztani a kiadások jogszerűségét, szükségszerűségét, továbbá - ahogy a költségvetési törvény is a mellékletében szabályozza -, a Kormány jóváhagyása szükséges a vízkáreseményeknek ebből a fejezeti kezelésű előirányzathoz történő finanszírozásához.

A „Víz- környezeti és természeti katasztrófa kárelhárítás” előirányzathoz azonban nem csak a vízügyi igazgatási szervek, hanem a víztársulatok, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az önkormányzati tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek is részesülhetnek.

A 7/2018. (III.14.) BM rendelet szabályozása alapján a vizsgált témát illetően kiemelő, hogy az előirányzat a védekezési, helyreállítási feladatokkal összefüggő többletkiadásokra, a jégvédekezéssel összefüggő feladatokra (ideértve a vízügyi igazgatási szervek jégtörő hajóparkjának üzemeltetéséről szóló BM utasítás szerinti védekezési feladatokat), valamint a jégtörőflotta felújításának költségeire, külön kormánydöntés alapján preventív feladatok elvégzésére használható.

A finanszírozható kiadásokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy azok működési és felhalmozási kiadások is lehetnek – azaz a támogatás felhasználható a személyi juttatásokkal, a munkaadókat terhelő járulékokkal, a dologi kiadásokkal, a veszélyhelyzet felszámolásához szükséges eszközök beszerzésével, valamint a károsodott és elhasznált védelmi eszközök visszaváltásával kapcsolatos egyéb felhalmozási kiadásokra, tevékenységekre.

A korábbi évek tényadatai alapján megállapíthatjuk, hogy a költségvetési tervben szereplő eredeti éves keretösszeg többszörösét igénylik a vízügyi igazgatóságok vízkárelhárítással kapcsolatos kiadásaik finanszírozására, tekintettel, hogy a költségvetés tervezésekor „egy vízgazdálkodási szempontból átlagos” évet tekintenek bázis évnak, amelyet pedig a természet és a klímaváltozás rendre felülír (2010, 2013, 2014, 2017).

5. A FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATBÓL FINANSZÍROZOTT KONKRÉT TEVÉKENYSÉGEK

A kárelhárítási források minden évben általánosan árvíz, belvíz védekezési, jégvédekezési, helyi vízkár valamint vízminőség-védelmi tevékenységek ellátását finanszírozták. Ezeken belül az elszámolások alapján az általánosan finanszírozott feladatok szakágazonként a következők voltak:

Belvízvédekezés keretében:

- fokozott figyelőszolgálat ellátása
- védekezésre való felkészülés
- zsilipek állítása (nyitás, zárás)
- vízkormányzási beavatkozások végrehajtása
- vízi növényzet, vízfolyást gátló akadályok, uszadék eltávolítása
- a szükséges szivattyúzási kapacitás folyamatos biztosítása
- szivattyúk karbantartása
- a társulatoknak kiadott védekezési feladatok szakmai ellenőrzése
- kapcsolattartás a védekező önkormányzatokkal, szakmai segítségnyújtás
- jelentési kötelezettségek teljesítése

Árvízvédekezés keretében:

- védekezésre való felkészülés
- fokozott figyelőszolgálat ellátása

- ideiglenes védművek építése
- rézsűbiztosítás kiépítése
- rendszeres jelentéstétel

Helyi vízkár keretében:

- védelmi vonalak kiépítése
- önkormányzati védekezés segítése
- ideiglenes védművek építése
- védelmi anyagok, védelmi eszközök beszerzése

Jégvédekezés keretében:

- jégtörőhajó flotta üzemeltetése, készenléte

Vízminőség védelem keretében:

- különböző szennyeződések semlegesítése, felfogása

6. A FELMERÜLŐ VÉDEKEZÉSI KIADÁSOK FINANSZÍROZÁSÁNAK SAJÁTOS SÁGA

A társadalom, vagy kivételes esetben az emberi élet és vagyon védelme érdekében is a védekezési (elsősorban árvízi, belvízi védekezési) beavatkozások azonnali tevékenységet, feladatvégzési szükségletet jelentenek. Az ezekkel kapcsolatban közvetlenül felmerülő költségek így nyilvánvalóan azonnal jelentkeznek.

Meg kell különböztetnünk a közvetlen védekezési kiadásokat a veszély, készültség megszűnését követő közvetett védekezési kiadásoktól. Ez utóbbiak alapvetően a védművek helyreállításának és a védelmi készletek visszapótlásának költségeit jelentik.

Amíg tehát a közvetlen költségek – melyek alapvetően tehát működési jellegű kiadások – az általuk finanszírozandó tényleges védekezéshez kapcsolódóan azonnal felmerülő költségeknek minősülnek, addig a felújítási költségek – mint felhalmozási kiadások – finanszírozása viszont későbbre is tolóthat.

A fentiekkel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy több esetben még a működési jellegű kiadásokat is szükségszerűen elő kell finanszíroznia az érintett védekező vízügyi igazgatóságnak, melynek egyik oka a fent írtak szerint nyilván az, hogy a védekezés azonnali beavatkozásokat vár el és így nincs lehetőség arra, hogy az igény fennállásának időpontjára a fejezeti kezelésű előirányzatból a támogatás megigénylésre és odaítélésre kerüljön.

Itt érdemes szétválasztani a dologi jellegű kiadásokat a személyi kiadásoktól. Ez utóbbiak esetében ugyanis jogszabály köti a védekező vízügyi igazgatóságot, hogy a védekezési béreket, készenlétek díját, túlórákat azok felmerülését követő havi rendes számfejtési időben kifizesse az érintett munkavállalóinak. Ezeknél a személyi jellegű kiadásoknál tehát érzékenyen hat, ha a támogatói okirat vagy támogatási szerződés erre az időre még nem teszi lehetővé azok finanszírozását. Ilyen esetben a költségvetési szerv annak érdekében, hogy megalapozott (munka)jogi igénnyel ne léphessenek fel vele szemben, – amennyiben van rá előirányzata – kénytelen előfinanszírozni ezeket a kiadásokat.

A dologi jellegű kiadások esetében nyilván nagyobb a lehetőség a beszerzett, megvásárolt eszközök, szolgáltatások halasztott kifizetésére; ilyen esetekben szerencsés, ha van olyan beszállító, eladó, aki hosszabb fizetési határidővel is bizalommal szállít.

Külön ki kell emelni a helyreállítás finanszírozását, mely ugyan szintén a Víz-, környezeti és természeti katasztrófa kárelhárítás jogcímcsoport előirányzatból kerül finanszírozásra, de jellegéből adódóan nem közvetlenül a védekezés, kárelhárítás költségei közé tartozik, ugyanakkor a jövőbeli védőképesség biztosítása szempontjából szintén szükségszerű kiadást jelent.

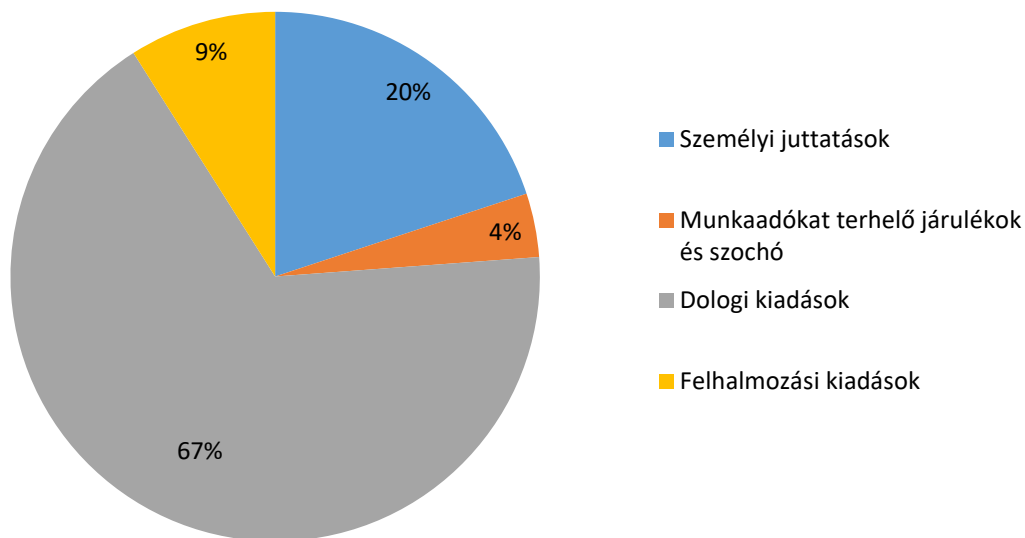
A helyreállítási költségek nagyságrendjüknél fogva jellemzően nem megelőlegezhetők a védekezők által, így azok esetében általában ténylegesen megvalósul a támogatásból történő közvetlen finanszírozás.

7. A VÉDEKEZÉSI KÖLTSÉGEK MEGOSZLÁSA

A költségek megoszlásának vizsgálatakor, amennyiben általános következtetéseket kívánunk levonni, akkor érdemes kivennünk az előző évi költségek közül azokat, melyek jellemzően nem érintették az összes vízügyi igazgatóságot, illetve olyan egyedi védekezési eseményhez kötődtek, mint például a jégtörő hajók üzemeltetése. Ez utóbbiak mind nagyságrendjükben, mind specialitásukban eltérnek az általánosnak tekinthető ár-, belvízvédekezéstől, illetve vízminőségi- és helyi vízkárelhárítástól.

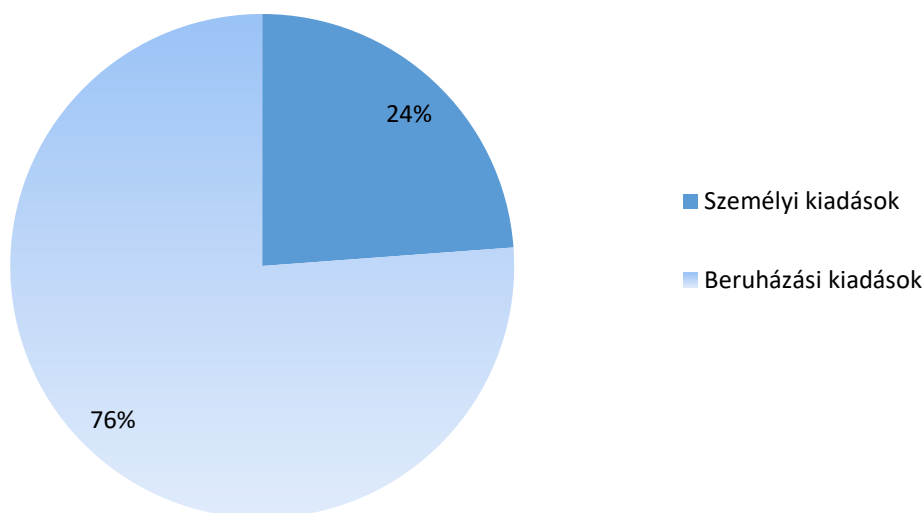
Érdekes megfigyelni, hogy a vizsgált elmúlt időszakban, amikor a folyókon, a meteorológiai viszonyok alakulása miatt nem alakultak ki jelentős árhullámok, a helyi vízkárelhárításhoz kapcsolódó kiadások mégis jelentősek voltak, meghaladták az ár-, és belvízi kiadási tételeket is. Ez rámutat arra az elmúlt években jelentkező tendenciára, hogy a helyi vízkárelhárítási események, még egy árvízi vagy belvízi szempontból száraznak tekinthető évben is jelentős károkat okozhatnak. Ezzel kapcsolatban érdemes még megjegyezni, hogy a hatályos jogszabályok értelmében a helyi vízkárelhárítás elsődlegesen önkormányzati feladat, míg a vízügyi igazgatási szervek csak segítségnyújtással kötelesek részt venni ebben a védekezésben.

Ami a kiemelt előirányzatokénti megoszlást illeti az elmúlt évek átlagát tekintve a K1 (Személyi juttatások) 20 %-ot, a K2 (Munkaadókat terhelő járulékok és szocho) 4 %-ot, a K3 (Dologi kiadások) 67 %-ot, míg a Felhalmozási kiadások 9 %-ot tesznek ki.

4. ábra: Védekezési kiadások kiemelt előirányzatonkénti megoszlása 2018. év vízkárelhárítási tevékenység alapján

Az adatokból megállapítható, hogy az elmúlt időszakban a személyi jellegű (munkabérhez kapcsolódó) kiadások 24 %-ot, míg a dologi jellegű kiadások és beruházások összesen 76 %-ot jelentettek.

5. ábra: Védekezési kiadások megoszlása személyi és nem személyi jellegű kiadásokra, a 2018. évi vízkárelhárítással összefüggő tényadatok alapján

Ami az igazgatóság költségvetését illeti – általánosságban a működési előirányzatok tartalmazzák az ágazati létszámhoz kapcsolódó bért (személyi juttatások), az ennek függvényében kifizetett kötelezettséget (munkaadót terhelő járulék), valamint az infrastruktúra üzemeltetést és készletbeszerzéseket (dologi kiadások). A bevételek is nagyrészt az infrastruktúrához kötöttek, vagy a szabad kapacitás kihasználásával állnak elő. Témánk tárgyalásánál a fejezeti kezelésű előirányzat, mint terminológia a releváns.

A fejezeti kezelésű előirányzatok terhére kerül elszámolásra a tágabb értelemben vett védekezés. Ebbe a finanszírozási körbe tartoznak a vízkészlet gazdálkodással, vízminőséggel, vízkárelhárítással kapcsolatos feladatok, nem utolsósorban a beszerzett anyagok, szolgáltatások is, mint például a védekezési ruházat beszerzése, vagy a töltések árvízi karbantartása, aszály esetén a szivattyúk üzemeltetése. Az előirányzat nem használható fel közvetlenül, az ágazat részére ez egy tájékoztató jellegű, virtuális előirányzat, amely a belügyminisztérium költségvetésében áll rendelkezésre.

Az előirányzat felhasználása több lépcsőben valósulhat meg. Először is meg kell tervezni, az államháztartás tervezésének szokványos rendjében. A tervezést az államháztartási törvény szabályozza. Egy fontos dátuma van a tervezési rendszernek, mely szerint az országgyűlésnek a tárgyévben el kell fogadnia a következő évi költségvetést. A pénzügyminisztérium (továbbiakban PM) részéről eddig a folyamatig nagyon sok visszamutatás valósul meg.

A védekezésre tervezett fejezeti kezelésű előirányzat ágazati költségvetése hosszú időn keresztül 250 Mft volt. Ez az összeg soha nem volt elegendő, sőt volt olyan időszak (2013. évi dunai árvíz), ahol meghaladta a 9 MdFt-ot. A káresemény vagy védekezés bekövetkezésekor azt azonnal jeleznünk kell a PM felé. Szükséges megbecsülni az esemény összegét is, hogy annak makrogazdasági elkülönítése megvalósuljon. A kiadás megjelenése az igazgatóságokon azonnali likviditási problémát okoz, mert a felmerülés időszakában forrással nem rendelkeznek az előirányzat korábban jelzett virtuális jellege miatt. A forrás lehívásának módja, hogy a BM támogatási szerződést köt az aktuális igazgatósággal, vagy az Országos Vízügyi Főigazgatósággal, majd a szerződés aláírásakor gondoskodik a kincstári átutalásról. A 250 Mft-ot meghaladó részokról, eseményenként a Kormány határozatban dönt. Az így biztosított forrást ún. felülről nyitásnak hívjuk.

A rendkívüli időszak feladatai az ágazat kiemelt tevékenységei közé tartoznak. Ebben az időszakban az állománynak a vízügyi igazgatási feladatokat meghaladó, jelentős többletmunkát kell végeznie. Az ágazat nem kerülhet olyan helyzetbe, hogy a szükséges forrás nem biztosított, ebből adódóan finanszírozási problémák alakuljanak ki, amelynek következménye lehet a jogszabályi időhatárokat meghaladó adósságállomány. A kifizetések nagy része az állomány bérjellegű kifizetéseit is érinti, ezáltal a források rendelkezésre állása nem elodázható. Megoldás lehetne, ha a vizsgált keretek a fejezeti kezelésű előirányzatok helyett az országgyűlés által elfogadott működési költségvetésben kerülnének jóváhagyásra. A tapasztalati adatok és a fentebb leírtak is előrevetítik a téma aktualitását és további vizsgálati igényét.

8. ÖSSZEGZÉS

A vízügyi igazgatóságok vizsgált időszaki védekezési kiadásaival kapcsolatban összességében megállapíthatjuk, hogy azok az ágazat eredeti kiadási előirányzataihoz képest is jelentős tételt jelentenek, a felülről nyitott fejezeti kezelésű előirányzatból történő támogatás hiányában az igazgatóságok nem tudnák mindezt saját költségvetésükből kigazdálkodni. Egyre jellemzőbb továbbá az is, hogy az ár- és belvízi védekezés mellett egyre nagyobb kiadási tételt jelentenek a helyi vízkárral és a vízminőségi kárelhárítással kapcsolatos kiadások.

Nem szabad azonban azt a téves következtetést levonni, hogy az árvízvédelmi biztonság fokozásának és a hatékony vízkárelhárításnak az egyetlen eszköze az elérhető források növelése. A vízgazdálkodásnak, azon belül a megelőző jellegű vízkárelhárításnak a jelenleginél valóban több forrásra van szüksége, de emellett a felhasználás (üzemeltetés) ésszerűsítése is elengedhetetlen. Egyrészt meg kell határozni a költségek szempontjából is leghatékonyabb fejlesztéseket (azok teljes élettartamra vonatkozó költségét és hasznát összevetve), másrészt növelni kell a védekező létszám hatékonyságát. Ennek fontos eszköze az oktatás, illetve az ágazat megtartó képességének életpálya modellek (vízügyi életpálya modell 2.) bevezetésével történő növelése (ennek egyik eszköze a versenyképes jövedelmek megvalósítása). Ez utóbbi hatására, felkészült, gyakorlott személyi állomány működhet közre a védekezésben. Ezen felül foglalkozni kell a védelmi informatika és a gépállomány fejlesztésével is.

Figyelembe véve a körülöttünk lezajló társadalmi és gazdasági folyamatokat, a vízügyi munkaerő átalakulásával kell számolni. Abban a kedvező esetben, ha a bérek az európai átlag közelébe emelkednek, jól képzett, gyakorlott, de alacsonyabb létszámú munkaerő fog rendelkezésre állni. Nem várható el továbbá a fenntartási, üzemelési költségek drasztikus növelése sem, ezért a rendelkezésre álló erőforrások minél hatékonyabb felhasználása a cél.

IRODALOMJEGYZÉK

Árvíz kockázatok értékeléséről és kezeléséről szóló Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK Irányelve

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0060>

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

IPCC (2014): AR5 Synthesis Report: Climate Change 2014

Forrás: <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/>

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1800094.KOR>

Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervéről szóló 1146/2016. (III. 25.) Korm. határozat.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A16H1146.KOR&txtreferer=00000001.TXT>

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Vizek kártételei elleni védekezés szabályairól szóló 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600232.kor>

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

Vízkárelhárítás országos irányításának szervezeti és működési szabályzatáról szóló 7/2012. (II. 10.) BM utasítás

Forrás: <https://www.vizugy.hu/index.php?module=content&programelemid=8>

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

Fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának rendjéről szóló 7/2018. (III. 14.) BM rendelet

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=207605.358805

Legutóbbi megtekintés: 2020. 05. 14.

Dr. Balatonyi László, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kar / National University of Public Service, Faculty Of Water Sciences

Balatonyi.laszlo@uni-Nke.hu

<https://orcid.org/0000-0001-5130-730X>

Dr. Tóth László, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kar / National University of Public Service, Faculty Of Water Sciences

Toth.laszlo@uni-Nke.hu

<https://orcid.org/0000-0002-7258-2578>

Lábdy Jenő, Országos Vízügyi Főigazgatóság/ General Directorate of Water Management of Hungary

labdy.jeno@ovf.hu

<https://orcid.org/0000-0002-9582-1316>

Dr. Makay Gábor, Dél- dunántúli Vízügyi Igazgatóság/ South- Transdanubian Water Management Directorate

makay.gabor@ddvizig.hu